

מכון הת"ם
יד רפאל
לחוראת, הסניפה החוק וההלכה

שע"י ישיבת "כסא רחמים" ספרדית
ע"י החסיד העניו רבי רפאל מאוזו אביו של הגה"ק "איש מצליח" זצ"ל
בנשיאות: מרן מופת הדור הראש"ל רבנו עובדיה יוסף זצ"ל
ומרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבנו מאיר מאוזו שליט"א
בראשות הגאון ר' שלמה מועלם שליט"א
כתובת: רח' הרב עוזיאל 26 ב"ב, טל': 03-5747316
עורך העלון: הרב רפאל יוסף

אור ההלכה

עלון תורני
בעניני סת"ם

מס' 141 | טבת תשפ"ג | שנה י"ג | לע"ג יוסף בן כונה, טובה בת צלחה ע"ה

מהנעשה במכון

כידוע מכון יד-רפאל מהווה מוקד ידע הלכתי וסמכותי בכל תחומי הסת"ם לגופים ציבוריים רבים, וביניהם למשרד הביטחון, כאשר אף הוקם לפני כשנתיים בצה"ל מכון סת"ם צבאי בהשראתו של מכון יד-רפאל ועל פי פסיקותיו והכוונתו של מורנו ראש המכון הגאון רבי **שלמה מועלם שליט"א** (וכבר הרחבנו אודות מכון זה בספר החדש "קובץ יד-רפאל" בסקירה המצולמת בסוף הספר)

ראש המכון עם ס. מפכ"ל המשטרה וראש את"ל

ואכן בחודש האחרון הוזמן מורנו ראש המכון שליט"א כאורח כבוד להכנסת ספר-תורה לתחנת המשטרה ומרכז הלוגיסטיקה הגדול שבבית דגן, כאת הוקרה על טרחתו ועמלו בפיקוח והכוונה על כל מוצרי הסת"ם בכלל וספרי תורה בפרט, הנכנסים לבתי הכנסת שבתחנות המשטרה, שהיו בתכלית הידור ללא ספקות וחששות הגורמים לברכות לבטלה ועוד, כפי שהיה מצוי לצערנו זה רבות בשנים. וכן על דאגתו הרבה ליתן ביטוי הולם גם למנהגי ופסקי מרן הש"ע ורבותינו הספרדים זיע"א, במוסדות הממשלתיים. כמו כן גם ס"ת זה הנכנס לא נרכש ללא הגהה

יד-רפאל ומשטרת ישראל

מדגמית ואישורו של ראש המכון שליט"א (מלבד הגהות גברא ומחשב). הטקס נפתח בתפילת מנחה בבית הכנסת המפואר שנבנה בתחנת המשטרה שהתמלא עד אפס מקום, ולאחר מכן נערך טקס סיום כתיבת האותיות שבספר המהודר, ע"י ראש המכון שליט"א ועל ידי צמרת הפיקוד הבכיר של המשטרה שהגיעו לטקס, ובראשם סגן המפכ"ל ניצב **דוד ביטן** וראש האת"ל ניצב **יוסף רופא**.

המעמד היה מרשים ומרגש, מעמד של קידוש השם וכבוד התורה, בו נטלו חלק מאות שוטרים ושוטרות בדרגות פיקוד שונות, אשר שמעו והבינו לראשונה את ההשקעה הגדולה הנדרשת לכתיבת ס"ת, עם כל ההוראות ההלכתיות המחמירות, והתפעלו עד למאוד למראה הכתב המהודר והמדהים ביופיו של ס"ת הנכנס, במהלך האירוע ניגשו הרבה שוטרים למורנו ראש המכון שליט"א להתברך ולהתייעץ וזכו לתשובה מאהבה וברכה מרובה. כלל השוטרים ואנשי הצוות יצאו מן המעמד בתחושה מרוממת ומכבדת כלפי התורה ונושאי דגלה.

דבר העורך

הבתים המהודרים "תפארת" בהשגחת יד-רפאל

לפני כשנה פנו אלינו ממכון לייצור תפילין מהודרות בשם "תפארת" בראשות הרב **בן ציון מאיר** הי"ו מבני ברק, ובקשו להתערר בכשרות המהודרת של מכון יד-רפאל. מורנו ראש המכון הגאון רבי **שלמה מועלם שליט"א** הציג בפני בעלי המפעל את הדרישות המחמירות וההידורים המיוחדים המקובלים בכשרות של המכון, ולאחר שהודיעו בעלי המפעל כי המפעל הוכשר לעמוד בכל הדרישות, ערכו ראש המכון שליט"א וראש צוות הכשרות בדיקות מקיפות וקפדניות בכל שלבי הייצור של הבתים, מההשגחה על כשרות העורות (שהיו ללא חשש בכור, וללא שום נקב - אף שמעיקר הדין נקב אחד עדיין לא גורע מההידור) ועד אופן עשיית הבתים שיהיו באופן המהודר בתכלית ע"פ דעת מרן הש"ע וכפי פסיקותיהם של מרנן נשיאי המכון.

למהדרין מן המהדרין

1. פרודות
2. ללא חשש נקב
3. עור אמריקאי (ללא חשש מליחה ועיבוד נכרי)
4. ש' משוך כולו ביד
5. ריבוע רגל
6. מכון

בכשרות מדויקת מטעם הרה"ג **שלמה מועלם שליט"א**

ואכן לאחר שהתברר שהמפעל עומד בכל התקנים המחמירים כמיטב המסורת של יד-רפאל **קיבל מכון תפארת תעודת כשרות של יד רפאל**. ואלה חלק מההידורים המיוחדים שבבתי תפילין אלו: העורות משובחים אמריקאים בלבד, ללא חשש בכור, הקפדה שלא יהיה שום נקב, מחיצות יפות ומושלמות, קירות וחללים רחבים ויפים, פיקוח צמוד כולל מצלמות שניתן לצפות בנעשה במפעל בכל רגע נתון, עשיית כל השי"ן ביד כולל כל הרגליים וכל הראשים עם משגיח צמוד, בדיקה נוספת של הבתים לפני ההשחרה, הקפדה על סטיית הריבוע עד חצי מ"מ, בית שאינו מושלם באיכותו יורד מקו הייצור, העיבוד נעשה ע"י אברכים יראי השם לשם קדושת תפילין, ועוד הידורים נוספים באופן שבתי תפילין אלו כשרים למהדרין מן המהדרין בתכלית הכשרות והיזיפי. **להזמנות כפלאפון: 0548432184**

שואל ומשיב | נאמן ס"ט

שאלות ותשובות שנשאל מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאוזו שליט"א

שאלה: סופר שכותב ספר תורה ולפעמים תוך כדי כותב מזוזה, האם יכול להשאיר את היריעה של הס"ת על השולחן ולכתוב את המזוזה על היריעה?
תשובה: לא לכתוב מזוזה על גבי ספר תורה.
שאלה: סופר שכתב אלקינ במקום אלקיכם,

אם יכול למחוק הנו"ן?
תשובה: נ"ל דלכו"ע יכול למחוק כיון שעדיין אין שם נטפל עליו, ובצירוף סברת הבני יונה שהובא בפת"ש אות י"ב, ע"ש. ולא עדיף נו"ן דנטפל שלא במקומו משד וצב מצבאות שנמחקים כמ"ש מרן בסעיף י' ודוק.

הודעות המכון

העלון יוצא לאור בסיוע: רצועות "כתר ההידור", יצור כל סוגי הרצועות לתפילין, עור עליון עבודת יד, ועבודת מכונה, שחורות משני הצדדים. וכל שלבי הייצור נעשים עם כל ההידורים ההלכתיים ע"י אברכים יר"ש, כמו כן הרצועות עומדות תחת **בקרה טכנולוגית צמודה על איכות הרצועות** ע"י מומחים מהשורה הראשונה. בהשגחת: הרה"ג רבי **שלמה מחפוד שליט"א** והרה"ג רבי **יעקב מאיר שטרן שליט"א** והרה"ג רבי **שלמה מועלם שליט"א**. כתובת המפעל: א.ת. נתיבות ת.ד. 5077 טל: 08-9933597 נייד 050-6740000 hazotm@walla.com

לקבלת העלון: בבית ההוראה ניתן לקבלו חינם בין השעות 14-13. בדואר: דמי מינוי לשנה 50 ₪ עבור 12 גליונות, אם שולחים צ'ק יש לכתוב לפקודת: "הרב שלמה מועלם". ת"ד 6357 פתח תקוה

שאלות מבית הוראה יד - רפאל

מאת הר"ה ר' שלמה מועלם שליט"א
מח"ס יריעות שלמה ד"ח וראש המכון

שלא כסדרן בחצי אות

לכבוד הר"ה ר' רבי אליהו בנימין הלוי שליט"א
ראש כולל תולדות יוסף באופקים שלום וברכה
אודות מכתבכם בעניין שלא כסדרן בחצי אות, מחמת
טרדותי הרבות לא יכולתי לעיין בו ואחר עד עתה, וגם
כעת אכתוב בקצור נמרץ עיקרי הדברים ואין לי פנאי
להאריך בזה, והרבה מהם כתובים בסה"ק יריעות
שלמה ח"ב כלל כ"ה, וחבל שלא עיינתם שם.

א. מה שכתבתם שכן דעת מרן לפסול שלא כסדרן
במקצת האות, הנה המקור לדברי מרן הוא הר"י
אסכנדרני כמ"ש בבית יוסף (סימן לב) וז"ל: אמנם
במה שאפשר למחוק היתר ולהמשיך האות הסמוכה
לה מבלי שיקלקל צורתה הראשונה זה ודאי מותר
כגון שהיה התיקון תלוי בבית או בכ"ף או בדלית
או ברי"ש שאפשר להמשיכן מעט למלאות מקום
הגרידה לפי שאין צריך לגרוד מהאות הוא כלל אלא
להאריכה מעט ובאותה האריכות אין האות מתקלקל
בזה כגון לאבותיך שכתבו מלא בו"י מוחק הוי"ו
וממשיך הבית מעט וכן העבודה שכתב מלא בו"ו או
יביאך שכתב ביו"ד וכן כיוצא. ובשו"ע (סעיף כג) כתב
בזה"ל: אם יתר אות אחת, יש לו תקנה על ידי שיגרור
אותה, אם היא בסוף תיבה או בתחלתה, אבל אם
היא באמצע תיבה לא, משום דכשיגרור יהיה נראה
כשתי תיבות. ולכאורה נראה לפי לשון מרן שאין
תקנה אם היא באמצע תיבה, אולם כבר כתב מופה"ד
זצ"ל בכיו"ב שאם דברי מרן סתומים בשו"ע ביאור
דבריו כמ"ש בבית יוסף, ובג"ד היינו כפירוש הר"י
אסכנדרני הנ"ל שבאופן שיכול להרחיב האות ירחיב,
עיין בשו"ת יחווה דעת חלק ד סימן כ"ב וסימן נ"ו
ובשו"ת יביע אומר ח"ח או"ח סימן כ"ב אות א'. ודוק.
נמצא שגם לדעת מרן אין בתיקון משום שלא כסדרן.
ב. ומה שכתבתם שהרדב"ז פוסל וכו' עיין במש"כ בס"ד
ביריעות שלמה (ח"ב כלל כה הערה 8) שהרב גינת ורדים
(גו המלך סימן קי"ד) הביא דברי הרדב"ז וכתב שאין דבריו
מחזורין, שאע"פ שצורתה כ' ו' אינו ר"ל שכך צורתה
בהחלט, ומיניה וביה נשדי נרגא, שרגלה של קו"ף אין
עושים אותה כמו וא"ו אלא קו ארוך קצת ואין לו שום

ראש בתחילתו כלל. ועי"ש שהביא עוד דוגמאות שיש
שינוי בצורת האות ואין זה פוסל, וסיים בזה"ל: ולכן
אין לפסול הקו"ף שכתב הרדב"ז ואפילו המשיך את
גגה ונתן את רגלה בצד הרגל הימנית אין אני רואה בזה
פסול, עכ"ל. [והרדב"ז מיידי בהרחבת הגג בשיעור
תיבה, שטעה וכתב בחזק בחזק יד]. ע"ש. וכ"כ הכנה"ג
(או"ח סימן ל"ב הגהת הטור) מעשה בא לידנו שהיתה מלת
"עשה" כפולה שתי פעמים, ומצאתי להרדב"ז הנ"ל
שפוסל בכתב "בחזק בחזק יד", אמנם אחר המחילה
מעצמותיו הקדושים, מה שכתב שאם האריך גג הקו"ף
של בחזק יד הראשון עד שהגיע סמוך לתיבת יד היו
שלא כסדרן, אינו נראה לי, דבשלמא בחוזר וגורד רגל
הקו"ף ומושכו לסוף הגג, יש מקום לומר דהוי שלא
כסדרן, כיון שבמחיקת הרגל נפסדה האות. אבל אם
רק מאריך רגל גג הקו"ף מאי שלא כסדרן איכא, ע"ש.
ובמסקנת דבריו כתב: לכן נראה לי דבין נדון הרב ז"ל
ובין בנדון שלפנינו מוטב להאריך רגל [נראה דצ"ל
"גג" במקום "רגל" ור"ל סוף הגג, וכמ"ש לעיל "רגל גג
הקו"ף"] הקו"ף או הה"א בשיעור שלא ישאר שיעור
פרשה סתומה לדעת ר"ת והרא"ש, ע"ש. והניף ידו
שנית בשיורי כנסת הגדולה (הגהת הטור סימן ל"ב אות ו')
וז"ל: כתבתי בתשובה על תפלין שנמצאה מלת בניכם
בשתי כפין כזה, בניכם, יגרוד כ"ף השניה ויכול
להאריך כ"ף ראשונה עד שיגיע למ"ם, עכ"ל. [ועיין
במש"כ בח"א פרק י' סעיף י"ז]. והובא גם בשו"ת בית
דוד (סימן ל"ב עמוד ד'). ובשו"ת דבר שמואל (סימן קס"ג)
מצא מקור לכנה"ג הנ"ל מדברי הרמב"ם (הלכות ס"ת
והלכות תפלין), ואחר שהביא מחלוקת הרדב"ז וכנה"ג,
כתב: ולחולשת דעתי "מעולם לא מלאני לבי בכגון
זה לפסול בדיעבד", ע"פ דברי הרמב"ם בפ"י מהלכות
ס"ת, שנפסלה האות עד שלא תקרא כל עיקר או
שתדמה לאחרת, ובפ"א מהלכות תפלין, וכל אות
שאין התינוק יכול לקרותה, פסול. נראה שבדיעבד
נוכל לסמוך על התינוק. ואין לדיין אלא מה שעיניו
רואות. עכ"ד. וכן דעת הרב מעיל שמואל (סימן א) ויד
אחרן (סימן ל"ב) והו"ד בדבר משה (ח"ג סימן ז). ועוד דכיון
שנהגו הסופרים להרחיב הלמ"ד רק בגגה. וכמבואר
בח"ב כלל כ"ה אות א' וכן המנהג פשוט, ולפי דברי
הרדב"ז פסולה בכה"ג, א"כ מוכח דלא נהגו כהרדב"ז
ולית הלכתא כוותיה. וע"ע במש"כ בח"ג אות למ"ד
סוף הערה 14.

המשך בגליון הבא אי"ה

פינת ההלכה

שמות הכתובים על כלים ועל דברים שונים

שם הכתוב על קיר

א. פרוכת של ארון הקודש העשויה משתי יריעות
הנפתחות באמצע לשני צידי הארון, ורקום עליה
פסוק "שוייתי הוי"ה לנגדי תמיד", ואותיות יק
רקומות ביריעה האחת ואותיות וה ביריעה השנית,
וכאשר סמוכות היריעות אחת לשניה נראה השם
שלם, וכשפותחים את הפרוכת מאמצעיתה לשני

תיקון סופרים

הערות למעשה בקצרה
בדברי הפוסקים
האחרונים

בספר משנת הסת"ם להרה"ג רבי יעקב שילוני
שליט"א היוצא לאור על ידי ישיבת אהבת שלום,
כתב בצורת אות ו' (עמוד תקכ"ז) וז"ל: עשה ראשה
מרובע כזה ותינוק קראה זי"ן פסולה. עכ"ל.
והאריך בזה במילואים, בביאורים וסברות בדברי
הפוסקים.

ויש להעיר על דבריו דקיי"ל שאין משגיחים
בתינוק באופן זה שהוא"ו כשרה, וכמ"ש בסה"ק
יריעות שלמה ח"ג (אות ו סעיף ה) הדנה
כתב השכנה"ג (סימן ל"ב דין י') דבמקום
שאנו רואים שהאות כשרה מן הדין, אי
חזינן ליה לינוקא דלא חכים ולא טפש
דקרי ליה בענין שהוא פסול, משגיחין
ביה, וכתב מרן החיד"א בספר לדוד אמת

(סימן ט"ז) דאם אירע בשבת שהשליח צבור נסתפק
בשעת קריאת ס"ת, וקרא לתינוק וקראה לאות
אחרת, ושוב בא חכם וראה שהאות כשרה ע"פ
הדין, כיוצא בזה אין משגיחים בתינוק כי הסברא
הפך השכנה"ג והראיה שהביא יש לדחות. והרב
קול יעקב (סימן ל"ב אות ט"ה) הביא דברי מרן החיד"א,
וכתב שנראה דה"ה בתפלין אם אנו רואים שהאות
כשרה ע"פ הדין, והתינוק קוראה לאות אחרת
דלא משגיחין ביה, וכ"כ בכיו"ב בשו"ת שבט הלוי
(ח"ה סימן ח' אות ב') לגבי אותיות נ' ו' הסמוכות זו לזו
ותינוק קוראן מ"ם, דהואיל ונראה לכל בר דעת

הצדדים נחלק השם לשנים, מותר לפתוח ולסגור
את הפרוכת ואין כאן מחיקת השם. אולם לכתחילה
אין לכתוב את השם באופן זה על שתי יריעות, ואם
כבר נעשה כך ראוי לחבר ולתפור את שתי היריעות
אשה אל אחותה לפרוכת אחת כנהוג.

ב. שתי דלתות של ארון הקודש שכתבו עליו את
השם, חציו על הדלת האחת [יק] וחציו על הדלת
השנית [וה], מותר לפתחו ולסגורו, ואין בזה
מחיקת השם. אולם לכתחילה אין לכתוב את השם
באופן זה כמבואר בסעיף הקודם.

ג. שם שנכתב חציו על הקיר [יק] וחציו על הדלת
[וה], מותר לפתוח ולסגור את הדלת. [מתוך יריעות
שלמה ח"ד]

כשתי אותיות הרי הן כשרות, ושכן דעת מהרש"ג
בתשובה (סימן ג') ולא משגיחין בתינוק להחמיר,
וכן כתב בספר שלחן מלכים (סימן י"ב אות י"א). וכן
פסק בספר משנת הסופר (עמוד נ"ג בה"ל סוד"ה
יקראנה) לגבי נד"ד דהיכא דמדינא ודאי א"צ תינוק,
יש לסמוך על דברי הרב קול יעקב, ע"ש. וכ"כ
בספר הלכה ברורה (ח"ב סימן ל"ב ס"ק מ"ה). וכ"כ הרב
פיינהנדלר בספר משנת מרדכי (עמוד קצ"ה) שוא"ו
בזוית פשוטה ללא בליטה ושיפוע כלפי חוץ, לא
שייך לטעות בזה ולקרוא אותה זי"ן, ואפילו תינוק
יקרא אותה זי"ן, אין בזה בית מיחוש. ע"ש. וכ"כ גם
הרב שילוני עצמו בספרו שערי בינה (עמוד
קמ"ב) שבכה"ג אין להשגיח בתינוק. וע"ע
במה שכתבנו בס"ד בח"ב כלל ח' (הערה
18 ד"ה ומה שכתבנו), שמוכח מהראשונים
שתינוק מועיל רק באופן שאנו מסופקים.
עש"ב. ובחלק א' פרק י"ג (הערה 9).

לפיכך אות וא"ו שאינה עגולה אלא מרובעת הרי
זו כשרה ללא חשש כלל ועיקר, ואפילו אם קראה
תינוק זי"ן אין שומעים לו, כי ודאי טפש הוא. ויש
לעגל ראשה בסנין ותחזור להידורה לכתחילה.

וזאת למודעי שעברתי על פני כל הספר הנ"ל,
וראיתי שכתב לחלוק על דברינו בכמה דינים
ואחר העיון היטב, נראה בעליל שאין דבריו
נכונים, והעיקר כמ"ש בסה"ק יריעות שלמה.
ואכמ"ל. ועוד חזון למועד.